

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 26.06.2023

Vår ref: 23/02518-1 tm783

Deres ref:

Høringssvar på revisjon av kulturloven

Kirkerådet takker for muligheten til å gi høringssvar på forslag til endringer i lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturvirksomhet (kulturloven).

Bakgrunn

Kulturloven trådte i kraft 1. august 2017 og skulle være en enkel og overordnet lov. Dens rammevilkår skulle ikke være til hinder for nødvendige lokale behov og kontinuerlige endringer i kultursektoren slik at løyvningsnivå og prioriteringer kunne besluttes¹. Erfaringen er imidlertid at loven «[...] i liten grad fungerer som eit styringsverktøy og derfor har liten innverknad på politikkkutforminga lokalt og regionalt»². Loven skal derfor revideres. Kirkerådet legger denne begrunnelsen til grunn for høringssvaret.

Ytringsfrihet – infrastrukturkrav og armlengdes avstand

Med forankring i Grl. § 100 - sjette ledd, foreslås følgende tekst lagt inn innledningsvis i lovens § 1 av departementet: «Lova skal leggja til rette for ei open og offentlig samtale gjennom å [...]». Et slikt tillegg er fremmet og støttet av flere aktører ved innspill til forarbeidet til høringsdokumentet. Bakgrunnen for forslaget er at kunst og kultur bidrar til de tre prinsippene som Grl. § 100 begrunnes med: sannhet, demokrati og autonomi. «Kunstens og kulturens demokratiske betydning ligger særlig i at de er kanaler og arenaer for den åpenheten og kritikken et demokratisk samfunn er avhengig av. Kunstens og kulturens samfunnsfunksjon er blant annet å reise debatt og kritisere makten.»³

Kirkerådet støtter departementets argumentasjon for at kunst og kultur på en særegen måte bidrar til en åpen og offentlig samtale, og at dette kommer inn i kulturlovens formål, § 1.

I tillegg foreslås prinsippet om armlengdes avstand lagt inn i:

- § 1: «[...] i tråd med prinsippet om armlengdes avstand, [...]»

¹ Om lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova); Ot.prp. nr. 50 2006-2007: s. 17. Heretter Ot.prp. nr 50.

² Høringsnotatet s. 4.

³ Høringsnotatet s. 9.

- § 2a hvor prinsippet defineres: «Avgjerder som i hovudsak er baserte på kunstnerisk eller kulturfagleg skjønn, skal treffast av personar eller verksemder med relevant fagkompetanse. Politiske styresmakter kan ikkje overprøva eller instruera om innhaldet i slike avgjerder. Dette er ikkje til hinder for overordna styring gjennom økonomiske og juridiske rammer og generelle mål.

Første ledd gjeld ikkje avgjerder basert på kulturmiljøfagleg skjønn, inkludert avgjerder om tildeling av tilskot til tiltak knytta til kulturminner eller kulturmiljø, eller til ivaretaking av tradisjonshandverk når tilskotet har samanheng med slike tiltak.»

Kirkerådet støtter departementets forslag om disse endringene i kulturlovens § 1 og § 2a hvor prinsippet om armlengdes avstands legges på et overordnet og prinsipielt nivå i § 1 som en politisk programerklæring. Lovforslaget i § 2a får poengtert at det er en balansekunst å bevege seg i spenningsfeltet mellom legitim overordnet kulturpolitisk styring og kunstens frihet utøvd gjennom relevant kunstfaglig kompetanse. Rollene må håndteres med kløkt av begge parter for å opprettholde publikums tillit til prinsippet.

Kirkerådet mener det er klokt å lovfeste kunstnernes og politikernes ulike roller i prinsippet om armlengdes avstand.

Departementet foreslår at kulturmiljøområdet ikke skal omfattes av lovregulering av armlengdes avstandsprinsippet i § 2a, andre ledd.

Kirkerådet er enig med departementet og deres begrunnelse for at kulturmiljøfaglig skjønn ligger utenfor kjerneområdet for prinsippet om armlengdes avstand og derfor ikke bør omfattes av dette.

Definisjon og forståelse av «alle» og «mangfold»

Erfaring

Den norske kirke er en stor landsdekkende aktør og arena for konserter og kulturarrangement både i egen og i andres regi⁴. Sammen med andre tros- og livssynssamfunn og religiøse barne- og ungdomsorganisasjoner opplever vi i en del tilfeller å bli utestengt fra kulturmidler både på fylkes- og kommunenivå, f.eks.:

Fylker

Innlandet fylkeskommune gir kun støtte til livssynsnøytrale prosjekter - [Tilskudd til kulturaktivitet for barn og ungdom - Innlandet fylkeskommune](#)

Møre og Romsdal fylkeskommune gir kun støtte til aktiviteter som ikke er forkynnende - [Vilkår for kulturtilskot \(mrfylke.no\)](#)

Kommuner

Vefsn kommune gir som hovedregel blant annet ikke til livssyns- og interesseorganisasjoner - [Tilskuddsordninger i Vefsn kommune - Vefsn Kommune](#)

Færder kommune gir ikke støtte der prosjektet er av forkynnende karakter (f.eks. kategori 5) - [retningslinjer-for-kommunalt-tilskudd-til-frivillighet-og-kulturformal-revidert-2022.pdf \(faerder.kommune.no\)](#)

⁴ Se vedlegg 1 Den norske kirke som arena og aktør for kunst og kultur, åpen kirke og pilegrimskirke 2019 og 2022

I denne sammenheng vil vi gjøre oppmerksom på at Den norske kirke ved finansiering av kunst- og kulturproduksjoner henvises til «[...] å gjøre bruk av eksisterende ordninger innenfor kunst- og kulturfeltet.»⁵

Hvilken innretning kommende regionale kulturfond vil få i denne saksammenhengen, vet vi ikke enda. Uansett er dette svært bekymringsfylt særlig med tanke på at lovens formålsbestemmelse «[...] er en politisk programerklæring som i seg selv ikke vil utløse noen juridiske rettigheter eller plikter.»⁶

«Alle» og «mangfold»

Kirkerådet mener at det er en rekke kilder som støtter vår forståelse av at tros- og livssynsorganisasjoner og religiøse barne- og ungdomsorganisasjoner ikke skal kunne utelukkes ved tildeling av kulturmidler; forutsatt at tiltaket er en konsert eller et kunst- eller kulturarrangement:

- Hurdalsplattformen, Kultur og frivillighet⁷
- Ot. Prp. nr. 50
- Nåværende kulturlov med dette høringsdokumentet
- Mangfoldsoppdraget til Kulturdirektoratet
- Likestillings- og diskrimineringsloven

Kulturdepartementet ga Kulturdirektorat et mangfoldsoppdrag hvor følgende ble løftet frem i tildelingsbrevet til forarbeidet: «[...] Kulturelt mangfold kan forstås som et inkluderende kulturliv som kommer til uttrykk gjennom et mangfold av sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion, seksuell orientering, etnisitet, nasjonalitet og alder. Det må rettes særlig oppmerksomhet mot å inkludere samfunnsgrupper som er underrepresenterte i kulturlivet, både som utøvere og kulturarbeidere og som brukere av kulturtilbud.»⁸

Kirkerådet mener at bestemmelsen ikke kan tolkes som en begrunnelse for å utelukke tros- og livssynssamfunn som mottakere av kulturmidler.

På bakgrunn av dette mener Kirkerådet at det er behov for å sikre en tilnærmet omforent forståelse hos stat, fylke og kommune i grenseoppgang mellom hva som er religionsutøvelse og når tros- og livssynssamfunn og religiøse barne- og ungdomsorganisasjoner er aktører og arena for kunst og kultur. Her er et par eksempler på hvor en grenseoppgang trekkes og får en skjønnsmessig vurdering med vedtak om avslag:

1. Fremførelse av Mozarts Requiem. Regnes det som forkynnelse når dette verket fremføres i et konsert- eller kulturhus eller kun når det fremføres i en kirke? Hvem kan få støtte?

⁵ St.prp. nr.1 (2008-2009) For budsjettåret 2009 s. 65.

⁶ Høringsnotatet s. 16.

⁷ «[...] Folk skal ha tilgang til kunst og kultur, uavhengig av kven dei er, og kor dei bur.» Ot.prp.nr 50 s. 35. Understreket av oss.

⁸ I tildelingsbrev fra Kulturdepartementet til nåværende Kulturdirektorat hvor oppdrag til forprosjektet ble gitt, *Et kunnskapsbasert og langsiktig mangfoldarbeid* s. 6. Vår understrekning i referansen. Jf. også Likestillings- og diskrimineringsloven § 1 og 6 hvor bl.a. religion og livssyn som mulige områder for diskriminering.

2. KFUK-KFUM Kulturskole. Kultur for alle⁹. KFUK og KFUM har blant annet også speider- og idrettsvirksomhet. Er det mulig å si hva deres hovedaktivitet er når deres organisasjon er bygd på et mangfold av aktiviteter for barn og unge?

Da loven trådte i kraft var dens formål i § 1 «[...] å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturelle uttrykk.»¹⁰ I formålsbestemmelsen i høringsnotatet skilles det ikke mellom ulike grupper når begrepet «alle» brukes. Departementet ber likevel om innspill til formålsbestemmelsen og spør om den bør reflektere særskilte forpliktelser¹¹.

Kirkerådet vil her blant annet peke på Ot.prp. nr. 50¹² og dens definisjon av begrepene «bredt spekter» og «alle». Med et bredt spekter forstår man her: «[...] ein variasjon i kulturuttrykk og -aktivitetar som møter behov i ein samansatt folkesetnad. Dette inneber at offentlege styresmakter også skal fremja og leggja til rette for uttrykk og aktivitetar som har eit smalt nedslagsfelt, ettersom det er summen av desse som skapar eit breitt samansett tilbod.»¹³

Med begrepet «alle» mener Ot.prp. nr. 50 «[...] ulike lag og delar av befolkninga i Noreg på tvers av geografi, økonomi, kjønn, alder, etnisitet og religiøse, sosiale og kulturelle skiljelinjer.» (s. 22). I tillegg blir det presisert samme sted at gjennom formuleringene *å delta og å oppleve* et mangfold av kulturuttrykk ligger det både et aktivitets- og brukerperspektiv og et uttrykks- og tilbudsperspektiv. Dette må innebære at tros- og livssynssamfunn som aktører og arena for kunst og kultur er en ressurs for å oppnå dette.

Kirkerådet ber departementet å vurdere om en presisering av dette skal tas med i formålsbestemmelsen, sekundært ber vi om dette tas inn i en forskrift til revidert kulturlov sammen med andre særskilte forpliktelser som departementet nevner; barn og unge og personer med nedsatt funksjonsevne.

Stat, fylke og kommune

Da det er et omfattende arbeid å revidere en lov, har Kirkerådet forståelse for at kulturloven må utformes på et generelt nivå. Samtidig er bakgrunnen for å revidere kulturloven at den ikke har fungert som styringsverktøy og hatt liten innvirkning på politikkutforming regionalt og lokalt. Forskning viser at kun 36 % av landets kommuner har en dedikert kulturplan. Kommuner som har en kulturplan, bruker opp mot 25 % mer på kultur og idrett per innbygger enn kommuner som ikke har en plan¹⁴.

Departementet skriver i sitt høringsdokument at de vurderer «[...] å utarbeide en veileder til bestemmelsen, dersom erfaringene med praktiseringen skulle tilsi det.»¹⁵

Kirkerådet mener at tiden er inne for å forskriftsfeste hvilke oppgaver som skal løses og hvordan de skal administreres. Det bør samtidig utarbeides en veileder for dette.

⁹ Se mer informasjon her: [KFUK-KFUM Kulturskole – Kultur for alle](#)

¹⁰ Understreket av oss.

¹¹ Høringsnotatet s. 16.

¹² Ot.prp. nr. 50 s. 22.

¹³ Ot.prp. nr. 50 s. 22.

¹⁴ Ot.prp. nr. 50 s. 31 med referanse til Telemarkforsknings undersøkelse i 2019.

¹⁵ Ot.prp. nr. 50 s. 22.

Stat - § 3

For å styrke intensjonen om å få kommuner og fylkeskommuner til å ta aktivt og bevisst stiling til situasjonen og behovene i kultursektoren foreslår Norsk kulturforum (NOKU) i sitt høringssvar blant annet en endring av § 3¹⁶. Kirkerådet støtter intensjonen i forslaget om å sikre at kulturlivet får mulighet til å være med i prosessene hvor virkemiddel og tiltak blir utarbeidet.

Kirkerådet foreslår en alternativ ordlyd med et tillegg i § 3 første ledd:

Ny § 3 Statene oppgaver: Den norske kirkes forslag**§ 3. Statens oppgaver**

Staten skal fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd over heile landet gjennom rettslege, økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak i samarbeid og dialog med de regionale og lokale forvaltningsnivåene og det øvrige kulturliv.

Med vennlig hilsen

Jan Rune Fagermoen
Fung. direktør

Jan Christian Kielland
Avdelingsdirektør, kirkefag og økumenikk

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg: Statistikk over kirken som kulturaktør og arena 2019 og 2022

Vedlegg

Den norske kirke som arena og aktør for kunst og kultur, åpen kirke og pilegrimskirke 2019 og 2022

Mottakere:
Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep 0030 OSLO

¹⁶ Se s. 9: [norsk-kulturforums-reviderte-kulturlov.pdf \(wpengine.com\)](https://wpengine.com/norsk-kulturforums-reviderte-kulturlov.pdf)